

Verneområdestyret
Setesdal Vesthei,
Ryfylkeheiane og
Frafjordheiane

Postadresse
Postboks 788 Stoa
4809 ARENDAL

Besøksadresse
Garaneset, 4230 Sand

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47

www.svr.no

Stavanger turistforening
Postboks 239
4001 STAVANGER

Saksbehandler Alf Odden

Vår ref. 2019/7767-0 432.2

Deres ref. «REF»

Dato 21.09.2020

Stavanger turistforening - Søknad om dispensasjon til bygging av Skansen turisthytte i Frafjordheiane landskapsvernområde, gnr/bnr, 22/1, Sandnes kommune

Viser til søknad datert 05.09.2019 om dispensasjon til bygging av Skansen turisthytte i Frafjordheiane landskapsvernområde. Verneområdestyret for SVR handsama søknaden i møte 16.09.2020.

Verneområdestyret gav dispensasjon til tiltaket.

Vedtaket var einstemmig.

Utskrift frå protokollen følger under.

Klagerett

Vedtaket kan påklagast til Miljødirektoratet. Klaga skal sendast til verneområdestyret for vidare handsaming. Klagefristen er 3 veker frå mottak av vedtaket. Alle partar med klagerett har rett til innsyn i saksdokumenta. Skrifteleg klage skal sendast til Verneområdestyret for SVR Pb. 788 Stoa, 4809 ARENDAL. Oppgi kva for eit vedtak det vert klaga på, dei endringane klagar ynskjer og grunngjeving for klaga. Dersom det vert klaga så seint at det kan vere tvil om det er klaga i rett tid, må det opplysast når brevet kom fram.

Med vennleg helsing

Alf Odden
Verneområdeforvaltar SVR

Brevet er godkjent elektronisk og sendast utan underskrift

Kopi
Suldal kommune, Fylkesmannen i Rogaland

Arkivsaksnr: 2019/7767-10

Saksbehandler: Alf Odden

Dato: 09.09.2020

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Verneområdestyret for SVR	40/20	16.09.2020

Stavanger turistforening - Søknad om dispensasjon til bygging av Skansen turisthytte i Frافjordheiane landskapsvernområde, gnr/bnr, 22/1, Sandnes kommune

Vedlegg:

- 1 Stavanger turistforening - Søknad om dispensasjon til bygging av Skansen turisthytte
- 2 Stavanger turistforening - Tillegg til Langtidsplan for STF, rutenettet ved Blåsjø

Forvalters innstilling

I medhald av §2 og §3, punkt 1.1 i føreskrift om verneplan for Frافjordheiane, blir det gitt avslag på Stavanger turistforening sin søknad om dispensasjon for bygging av ei ny sjølvbetent turisthytte ved Skansen. Ei samla bygningsmasse på nær 300m² (BYA) plassert ute på stupkanten, blir vurdert til å ha ein negativ påverknad verneverdiane knytt til landskapet. Ein dispensasjon vil og ha omfattande presedensverknader i høve til andre turisthytter, både i regi av turistforeiningane og private interesser. Bygging av Skansen turisthytte oppfyller dermed ikkje vilkåra for ein dispensasjon etter naturmangfaldsloven sin §48, første ledd, første alternativ.

Saksprotokoll i Verneområdestyret for SVR - 16.09.2020

Handsaming i møte:

– nytt framlegg fra Stanley Wirak:

I medhald av §2 og §3, punkt 1.1 i føreskrift om verneplan for Frافjordheiane og §48 i naturmangfaldlova, får Stavanger turistforening dispensasjon til bygging av ei ny sjølvbetent turisthytte i området ved Skansen. Turisthytta kan ha ein samla storleik på inntil 295m² (BYA), fordelt på hovudhytte og sikringshytte. Bygging skal skje i samsvar med byggeteikningane som følgjer søknaden.

Dispensasjonen blir gitt med desse vilkåra:

- Det må innhentast nødvendige løyver frå Sandnes kommune.
- Hytta må skilja seg minst mogleg frå naturomgjevnadane omsyn til utforming og overflatebehandling.
- Byggjearbeida må skje så skånsamt som råd i høve til naturomgjevnadane.

- Alt avfall frå bygging må fjernast og handterast etter gjeldande reglar og standardar.
- Det må søkast om eigen dispensasjon om nødvendig motorferdsel i samband med bygginga

Styret legger vekt på at det i forvaltningsplanen for området på side 75, er gitt en åpning for nye turisthytter langs «Lysefjordløypa» i og med at det heter at «eventuelle nye turisthytter langs denne løypa, må i utgangspunktet leggest utanfor verneområde», og at dispensasjonen således ikke utvider rammen som er trukket opp i vernevedtaket. Når det sies at nye hytter i utgangspunktet må leggest utanfor verneområdet, må dette forstås slik at det kan være åpning om begrunnelse er god og at det ikke strider mot verneforskriftens formål.

Styret vektlegger når dispensasjon gis at begrunnelsen for bygging av turisthytte her er løypetilbudet «Lysefjorden rundt» og avstanden mellom Fløri og Øydegardsstøl/Langavatn. Styret anser presedensvirkningene for øvrige verneområder som begrenset i og med koblingen her til et etablert løypenett. Styret legger også vekt på at turisthytten vurderes å ikke være i strid med verneformålene, og ny turisthytte ikke vil påvirke verneverdiene nevneverdig. Styret anser den begrensede innvirkningen på naturmangfoldet som minimal, og at for friluftslivet vil en ny turisthytte ha en positiv innvirkning. Dette vil gi allmenheten en mye lettere og tryggere ferdsel i storslått natur, noe som er viktig for fotturisme og som må være i samsvar med lovens formål om naturoppleving. Styret understreker også at Lysefjordområdet, med bl.a. Preikestolen, Kjærag, Flørli og Lysebotnen er et svært viktig turistmål og sentralt i regionens satsing på turisme og bærekraftig næringsutvikling i Rogaland, Sirdal og Ryfylke.

Styret vil også understreke at dispensasjonen ikke vil være i motstrid til Besøksstrategi for SVR sitt formål (punkt 1.1)

Kommunen må i sin saksbehandling av reguleringsplan og byggesak sikre -så langt loven tillater- at turisthytten skal være åpen for allmenheten og at reguleringsformål ikke kan endres i framtiden.

Vedtak

Framlegg fra Stanley Wirak enstemmig vedtatt.

Saksopplysninger

Verneområdestyret skal i denne saka ta stilling til om Stavanger turistforening (STF) skal få dispensasjon til bygging av Skansen turisthytte. I lys av prosessen mellom styret og Stavanger turistforening i denne saken, vil styret også kunne vurdere alternativ plassering av turisthytta og/eller kompensierende tiltak ved en eventuell dispensasjon.

Bakgrunn for søknaden

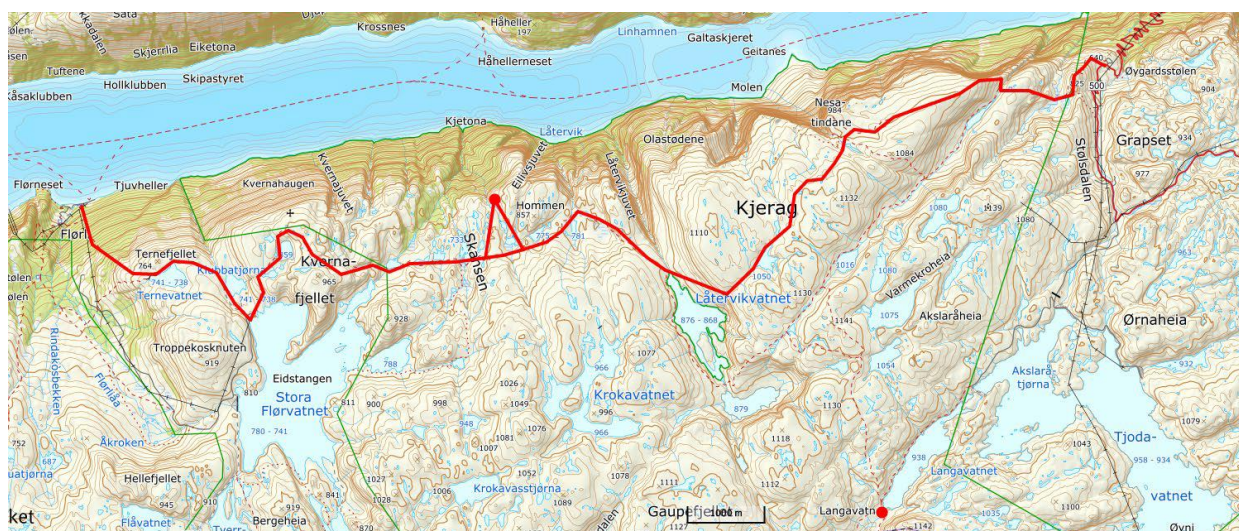
Viser til søknad datert 05.09.2019, synfaring på staden 23.09.2019, STF sin presentasjon av søknaden på styremøte 18.09.2019 og 12.06.2020, samt saksutgreiing og vedtak i styresak 46/19 da verneområdestyret handsama søknaden fyrste gong.

Stavanger turistforening søker om dispensasjon til å få bygge Skansen turisthytte i Frafjordheiane landskapsvernområde. Det er søkt om ei hovudhytte på inntil 250m² BYA og 42 overnattingsplassar, samt ei sikringshytte på inntil 45m² og 6 sengeplassar. Det søkast og om å få etablere nye tilkomstløyper frå eksisterande turistløype.

STF grunnlegg behovet for ei ny hytte med mellom anna den omfattande satsinga på reiseliv og fotturisme i Lysefjordområdet, og etableringa løypetilbodet «Lysefjorden rundt» for om lag ti år sidan. Det er stor interesse for dette tilbodet i både inn og utland, men erfaringane viser at strekningen mellom Flørli og Øydegardsstøl eller Langavatn er for lang og krevjande for stor gruppe fotturistar. Denne turen tek om lag 10 timar og det er dermed stort behov for ei ny turisthytte på denne strekninga. STF reknar med at denne hytta i all hovudsak vil bli brukt i barmarkssesongen.

STF ønskjer å bygge hytta heilt ute på kanten av stupet mot Lysefjorden. På grunn av topografien går turistløypa Flørli-Øydegardsstøl eit stykke inne på fjellet utan utsikt mot Lysefjorden. Ein ønskjer derfor at fotturistane skal få høve til å oppleve denne utsikta frå hytta.

Plassering av ny turisthytte ved Skansen og eksisterande turistløype mellom Flørli og Øydegardsstøl

Illustrasjonsskisse av Skansen turisthytte

Situasjonsplan av ny turisthytte og sikringshytte

STF framhevar at konseptet Lysefjorden rundt er basert på at hyttene og rutene skal tilby tilleggsopplevingar utover «berre» en tradisjonell fottur. STF ønskjer derfor at ei ny turisthytte på ruta Lysefjorden bør byggjast i moderne norsk arkitektur og etter aller høgste miljøstandard. Dette vil bidra til å gi gjestene ei tilleggsoppleving og understreke Lysefjorden rundt som eit berekraftig reisemål av høg kvalitet. Koplinga mellom innovative miljøløysningar i eit bygg inne i landskapsvernområdet gir en rekke interessante moglegheiter og vil være med på å definere Lysefjorden som reisemål.

STF ønskjer og å få bygge hytta utan at eksisterande turisthytter i området leggast ned. I Forvaltningsplanen for SVR er flytting av turisthytta Langavatn ut mot Lysefjorden nemnt som eit mogleg tiltak for å betre tilhøve for villreinen om den på nytt skulle etablere seg i Frafjordheiane. STF meiner at villreinen sitt fråvær frå Frafjordheiane skyldast heilt andre forhold enn den avgrensa trafikken rundt STF sine hytter. Dei påpeikar og at besøket på Langavatn i vintersesongen er så lågt at det ikkje vil ha betydning for ei eventuell kommande bruk av området som vinterbeite. Ei nedlegging av Langavatn vil og skape problem i høve til det eksisterande rutenettet i Frafjordheiane. Skansen vil i praksis blir vanskeleg tilgjengeleg frå Sandvatn og Blåfjellenden på grunn av lange etappar langs sommarrutene

STF framhevar vidare at besøket på Langavatn truleg vil gå noko ned når Skansen blir etablert. Ein forventar at den i hovudsak vil bli brukt av lokale brukare til kortare helgeturar og rundturar. Rutenettet i Frafjordheiane har i dag ganske korte dagsetappar og brukast mykje av barnefamiliar. Etter STF si meining vil derfor ikkje Langavatn være eit trugsmål mot verneverdiane sjølv om Skansen blir bygd. Dei påpeikar og at rutenettet i Frafjordheiane fungerer som avlastning for hytter og ruter i dei meir sentrale villreinområda.

Tidlegare saksgang

Søknaden vart 16.09.2019 sendt på høyring til Forsand kommune, Rogaland fylkeskommune, Fylkesmannen i Rogaland, FNF-Rogaland og Villreinnemnda for Setesdalområdet ned høyringsfrist 01.11.2019.

Det kom inn høyringssvar frå Villreinnemnda for Setesdalområdet og Outdoorlife Norway.

I sin uttale datert 28.10.2019 meiner Villreinnemnda for Setesdalområdet at det ikkje bør gis dispensasjon til ei ny sjølvbetent turisthytte på Skansen før ein har ein plan for korleis ein kan flytte ferdsel slik at villreinen blir tatt omsyn til.

I sin uttale datert 27.09.2019 er Outdoorlife Norway positive til at det byggjast ei turisthytte ved Skansen. Ei slik turisthytte vil bidra til auke tryggleik og færre redningsaksjonar. Den vil og ha positive verknadar for lokale reiselivsaktørar.

Det visast til saksutgreiinga i styresak 46/19 for ein fylldigare gjennomgang av desse uttalene.

Saman med søknaden sendte STF og over ein langtidsplan for si verksemd, slik verneområdestyret tidlegare har bedt om. Denne planen inneheld ei rekke større og mindre utvidings- og vedlikehaldstiltak som kan være aktuelle i eller like utanfor verneområda dei kommande åra.

Av dei meir omfattande tiltaka kan desse nemnast:

- Erstatningshytte for Grasdalen like ved eller i Vormedalsheia landskapsvernområde
- Nytt anneks/uthus på Eidavatn i Lusaheia landskapsvernområde
- Ny turisthytte i Hunnedalen rett sør for Fráfjordheiane landskapsvernområde
- Full renovering av Holmavasshytta og Nilsebu (3km nord for Kvanndalen landskapsvernområde og rett vest for Lusaheia landskapsvernområde)

På bakgrunn av villreinnemnda sin høyringsuttale og innhaldet i STF sin langtidsplan, vart vidare saksgang vart drøfta i AU møte 11.11.2019. I tråd med tilråding frå forvaltningssekretariatet ønskja arbeidsutvalet at ein tok seg litt betre tid i denne saka. Det kunne være gode grunner til å sjå ei ny turisthytte ved Skansen i samanheng med STF si samla verksemd, samt moglege avbøtande tiltak i Fráfjordheiane og andre verneområde

Saken var opp til handsaming på styremøte 13. desember 2019. Her gjorde ein dette vedtaket i styresak 46/19:

« Handsaminga av dispensasjonssøknaden blir utsett fram til det ligg føre ein langsiktig strategi for korleis ein skal forhalde seg til Stavanger turistforening si samla verksemd i verneområda.

Verneområdestyret sitt utgangspunkt er at ein må sjå heile STF si verksemd i verneområda i samanheng, og ein har som siktemål at den samla belastninga denne verksemda har på verneverdiane ikkje skal auke framover.

Verneområdestyret inviterer STF til ein dialog om korleis STF kan redusere og legge om aktiviteten andre stadar i verneområda, for å skape rom for bygging av ei ny turisthytte på Skansen.»

Styret slår her fast at STF må redusere verksemda si andre stader for å kunne bygge Skansen, og at dei i den kommande dialogen med styret bør legge fram ein strategi for korleis ein kan oppnå dette.

Det har vore eit slik dialogmøte 13.02.2020. Her kom det fram at STF måtte ha ein intern prosess før dei kunne ta stilling til kva for avbøtande tiltak dei kunne gå for i eit eventuelt «bytte» mot å få bygge Skansen. Om SVR sett vilkår om riving av Langavatn/Børsteinen, vil dei truleg kunne avklare dette relativt raskt. Om SVR sitt vilkår blir å flytte/rive Storsteinen, vil dei ikkje kunne gå inn for dette på det nåverande tidspunkt. Det går likevel føre seg ein intern prosess i STF knytt til omlegging av hytte og rutenettet ved Blåsjø, men det er mykje som må avklarast før dei kan konkludere. Mykje tyder derfor på at STF ikkje kan bidra med noko utover dette som svar på verneområdestyret si etterlysing av ein langsiktig strategi.

Skansen turisthytte var opp som drøftingssak på styremøte 12.06.2020, etter innleiingar frå STF og forvaltningssekretariatet. I drøftinga kom det fram at ei nedlegging av Langavatn som eit kompenserande tiltak for å bygge Skansen ikkje var ønskjeleg, men at ei nedlegging av Storsteinen ville være meir interessant. Her vart det bestemt av dialogen med STF skulle halde fram, og at ein skulle ta kontakt med Miljødirektoratet for å avklare det juridiske handlingsrommet om ein ønskja å kople bygging av Skansen opp mot nedlegging/flytting av turisthytta Storsteinen. I samråd med STF sendte forvaltningssekretariatet ein slik førespurnad 26.06.2020. Vi fekk eit munnleg svar frå Miljødirektoratet 18.08.2020. I si tilbakemelding var Miljødirektoratet tydelege på at dei ikkje kunne tilrå ein slik framgangsmåte. Miljødirektoratet meinte at §48 i naturmangfaldlova sin omtale av kompenserande tiltak, ikkje opna for ein «byttehandel» mellom Skansen og Storsteinen slik vi hadde skissert i vår førespurnad. Det ville derfor ikkje være juridisk grunnlag for å stille vilkår om riving av Storsteinen i ein dispensasjon til å bygge Skansen. Dei signaliserte og at spørsmålet om bygging av nye turisthytter vart avklara gjennom verneprosessen, og at §48 derfor ikkje kan brukast som heimel for å tillate ei ny turisthytte på Skansen.

I styremøte 31.08.2020 handsama Stavanger turistforeining ei mogleg flytting av Storsteinen og omlegging av rutenettet ved Blåsjø. Sjølv om Miljødirektoratet ikkje kunne tilrå ei kopling mot søknaden om å bygge Skansen, ønskjer STF likevel å fortsette prosessen med Storsteinen. I møte vedtok dei følgjande tillegg til sin langtidsplan:

«Stavanger turistforening er opptatt av å holde totalbelastningen av vår virksomhet på naturverdiene så lav som mulig. Foreningen støtter opp under arbeidet med å bedre villreinens levekår. Vi håper at vårt vedtak vil bidra til å utløse andre viktige tiltak for villreinen, som nevnt i sluttrapporten fra GPS merkeprosjektet.

Som ledd i dette vil STF arbeide for en omlegging av rutenettet slik at 3 av 4 ruter som i dag går gjennom den kritiske passasjen mellom Blåsjø og Svartevassmagasinet flyttes:

- *Storsteinshytta fjernes og erstattes av ny hytte litt lengre nord. Ny hytte reduseres i sengekapasitet til ca 16 senger i hovedhytte og 4 i sikringshytte.*
- *Ruta fra Storsteinen til Litle Aurådalen legges over Storsteinsheia, krysser Kvilldal, opp Litle Kvilldal og videre over Auråhorten. Det bør etableres en nødbu med vedovn, men uten annen tilrettelegging for overnatting.*
- *Ruta fra Storsteinen til Eidavatn følger traséen mot Litle Aurådalen over Storsteinsheia, og følger deretter dagens trasé.*
- *Ruta fra Storsteinen til Hovatn legges direkte fra ny hytteplassering opp til Storvassdammen, krysser damkronen og videre opp til dagens trasé.*

- *Ruta fra Storsteinen til Kringlevatn følger i hovedsak dagens trasé. Det vurderes om den opprinnelige stien opp bak Gyvasshytta er gunstigere for villreintrekk enn dagens rute opp Skorpeskaret.*
- *En forutsetning for slik omlegging er at alle nødvendige tillatelser fra grunneiere og offentlige myndigheter innvilges, og at alle tiltakene fullfinansieres, evt. i kombinasjon med spillemidler.»*

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Frافjordheiane landskapsvernområde av 30.01.2004.
- Forvaltningsplan for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frافjordheiane, godkjent 2015
- Naturmangfaldslova

Heimelsgrunnlag

Frafjordheiane landskapsvernområde og dei tilgrensande naturreservata Ørestø og Migaren vart oppretta ved Kronprinsregenten sin resolusjon 19.12.2003. Direktoratet for naturforvaltning vedtok 30.01.2004 ei mindre endring i verneforskrifta

Føremålet med opprettinga av Frافjordheiane landskapsvernområde er etter §2 mellom anna:

- å ta vare på eit representativt, særprega og vakkert landskap, med bratte fjord- og dalsider via lågheiar opp til glattskurt høgfjell.
- å ta vare på vatn og vassdrag, viktige leveområde for eit særmerkt plante- og dyreliv, geologiske landskapsformer, samt beite- og stølslandskap med automatisk freda og nyare tids kulturminne.

Vidare heter det at *”Allmenta skal ha høve til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med lita grad av teknisk tilrettelegging”*.

Byggetiltak i verneområdet blir regulert av verneforskrifta si §3, punkt 1.1 Her heiter det at det må ikkje gjerast inngrep som vesentleg kan endra eller verka inn på landskapet sin art eller karakter. Vidare heitar det at med dei unntak som følgjer av forskrifta pkt. 1.2 og 1.3, er det forbod mot inngrep som:

”oppføring og ombygging av bygningar, anlegg og faste innretningar, framføring av røyr, luft- og jordleidningar, bygging av vegar og rasteplassar, oppsetting av autovern, drenering og anna form for tørrlegging, graving og påfylling av masse, bakkeplanering, sprenging og boring, bryting av steinar, mineral og fossil, fjerning av større steinar og blokker, bergverksdrift, vassdragsregulering, gjødsling, sprøyting med kjemiske middel, nydyrking, planting, såing, bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, merking av stiar, løyper o.l. Kulturminne skal ikkje skadast eller øydeleggjast. Opplistinga er ikkje uttømmende”.

I verneføreskrifta sin §3, punkt 1.3 blir det rekna opp ein del byggetiltak som forvaltningsstyresmakta kan gje løyve til etter søknad. Etter forvaltningsstyresmakta sitt syn, vil ikkje ei ny turisthytte ved Kjerag falle inn under nokon av desse formuleringa i verneføreskrifta. Ettersom oppføring av bygningar er spesifikt forbode etter verneføreskrifta, og verneføreskrifta heller ikkje inneheld ein spesifikk dispensasjonsheimel som kan nyttast, må dispensasjonssøknaden om ny turisthytte ved Skansen handsamast etter den generelle dispensasjonsheimelen i naturmangfaldlova sin §48.

Ordlyden i §48 er som følger: «Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak frå et vernevedtak dersom det ikkje strider mot vernevedtakets formål og ikkje kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlege samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Lovteksten inneheld dermed tre alternativ som kan utgjøre grunnlaget for ein dispensasjon.

Alternativ 1. I vurderinga av om eit tiltak er i strid med verneføremålet er konsekvensane av tiltaket både på kort og lang sikt relevant. Det same gjeld for tiltaket sitt bidrag av den samla belastninga i eit område. Dersom det er mange eksisterande inngrep i eit verneområde vil den samla belastninga på verneverdiane lettare kunne medføre at eit tiltak vurderast å være i strid med verneføremålet.

I vurderinga av om eit tiltak påverkar verneverdiane nemneverdig medfører dette ei konkret vurdering i høve til verneverdiane som omfattast av verneføremålet. Kravet om at tiltaket ikkje skal påverke verneverdiane nemneverdig medfører at moglegheita til å gje dispensasjon er snever, og at det berre kan gis dispensasjon der tiltaket vil ha ubetydeleg eller avgrensa verknad på verneverdiane.

Alternativ 2. Dispensasjon når tryggleikssyn gjer det naudsynt. Med tryggleikssyn siktast det mellom anna til tryggleik for liv og helse og tryggleik mot omfattande og direkte skade på eigedom.

Alternativ 3. Dispensasjon av omsyn til vesentlege samfunnsinteresser. Med vesentleg samfunnsinteresse meinast det tungtvegande omsyn av nasjonal betydning som til dømes flyplassar, jernbane og større samferdselsprosjekt. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning er ikkje tilstrekkeleg grunnlag for dispensasjon.

I Forvaltningsplan for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane blir ei ny turisthytte ved Skansen omtala. I samband med omtalen av Lysefjordløypa på side 75 står det at nye hytter på denne løypa i utgangspunktet må leggjast utanfor verneområdet. Det står og at verneområdestyret vil vurdere tiltak som kan redusere forstyringa av villrein, og at flytting av Langavatn til Lysefjordløypa er eit tiltak som kan vurderast.

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane har forvaltningsmynde for Frafjordheiane landskapsvernområde.

Vurdering

Naturmangfaldlova

Etter § 7 i Naturmangfaldlova skal dei miljørettslege prinsippa i §§ 8 til 12 leggjast til grunn som retningslinjer ved utøving av offentleg myndigheit. Forvaltningsmyndigheita må ved alle tiltak som vedkjem naturmangfaldet, vurdere søknadane etter desse paragrafane.

Innverknad på verneverdiar og verneføremål

Den omsøkte byggeplassen ligg om lag 770 moh nær kanten mot Lysefjorden. Området består av grunnlendt mark med skrin vegetasjon som hovudsakleg består av lav, mose, lyng og grasartar. Det er og fleire knausar med bart fjell i området.

Denne delen av Frafjordheiane blir i svært liten grad brukt av villreinen og denne låge bruken har vore mønsteret i om lag 30 år. Dette blir og stadfesta av resultata frå NINA sitt GPS-merkeprosjekt (NINA rapport 694/2011). Her er det dokumentert at ingen av dei ni simlene som har nytta sørområde har vore i nærleiken av Skansen den tida dei hadde sendar. Heller ikkje nyare data frå www.dyreposisjoner.no tydar på at det har vore GPS merka villrein i området etter 2010. I Norsk

Villreinsenters rapport Kartlegging av villreinens arealbruk i Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (NVS rapport 6/2010) er det ikkje registrert villreintrekk i dette området.

Kunnskap om naturmangfaldet i området baserer seg og på Miljødirektoratet sin naturdatabase med innsyn til sensitiv informasjon (www.naturbase.no) og tilsvarande informasjon i Temakart Rogaland. Så langt forvaltningsstyresmakta kjenner til etter søk i Naturbase, er det ikkje registrert informasjon om prioriterte arter, trua eller nær trua arter på Norsk rødliste for arter 2015 eller andre verdifulle arter utanom villrein. Det er heller ikkje registrert informasjon om utvalde naturtypar, trua eller nær trua naturtypar på Norsk rødliste for naturtypar 2011 eller andre verdifulle naturtypar. Det er heller ikkje komme fram andre opplysningar som tyder på at det finns slike arter og/eller naturtypar i det aktuelle område. I følge Fylkesmannen i Rogaland (2001) er desse områda gjennomgåande artsfattige.

Kunnskap om kulturminne i området baserer seg på Riksantikvaren sin kulturminnebase (www.asketadden.no). Her er det ikkje registrert kulturminne i nærleiken av den aktuelle byggeplassen.

Kunnskapsgrunnlaget (§8) som ligg føre for å vurdere dei omsøkte tiltaka si innverknad på verneverdiar og verneføremål, må derfor vurderast som tilstrekkeleg til at forvaltningsstyresmakta kan fatte vedtak i saka. §9 om "Føre var prinsippet" vil bli tillagt vekt i høve til vurdering av moglege presedensverknader.

§10 tek føre seg den samla belastninga av økosystemet i området.

Eksisterande inngrep og ferdsel

Mellom Flørli og Øydegardsstøl går det ei merka turistløype. Stien går over fleire våte område kor det er omfattande erosjonsskadar. Det er noko klopplegging av stien i ein del myrområde, men dette er ikkje tilstrekkeleg til å unngå slitasje. Det er ikkje gjennomført teljingar av ferdsla på stien, men STF anslår bruken i barmarkssesongen til å ligge rundt 500. Utover turistløypa er det ikkje andre tekniske inngrep nær Skansen. Dei siste åra har det heller ikkje vore søknadar om motorferdsel i dette området.

På bakgrunn av eksisterande inngrep, ferdsel og motorferdsel må den samla belastninga på områda ved Skansen karraktriserast som låg.

Nye inngrep og motorferdsel

Ei ny turisthytte med sikringshytte, vil bli eit nytt og synleg element i landskapet ved Skansen. Bygningane vil til saman ha eit areal på inntil 295m² (BYA). Turisthytta er planlagt bygd lågt i terrenget slik at den ikkje vil bli synleg før ein kjem relativt tett innpå. Den vil heller ikkje være synleg frå den eksisterande turistløypa. Det vil være mogleg å skimte hytta frå nokre stader ute i Lysefjorden, men den vil ikkje være noko dominerande element i landskapet.

Helikoptertransport i samband med bygginga, vil bli handsama i ein separat delegasjonssak. Det er likevel viktig å ha med i vurderinga at det kan bli naudsynt med om lag 75 transportar i byggeperioden. I tillegg vil ein måtte rekna med eit årleg transportbehov på om lag 8 flyingar i samband med frakt av ved og proviant.

Byggetiltaket vil i liten grad påvirke truga artar eller naturtypar, men motorferdsla vil verke forstyrrande for dyre- og fuglelivet den sesongen byggearbeida går føre seg. På grunn av det svært sparsame dyre- og fuglelivet og den relativt låge ferdsla i området, vil denne negative innverknaden bli avgrensa. Den årlege helikoptertransporten til hytta vil bli såpass avgrensa at dei negative verknadane ikkje blir særleg store.

Bygging av Skansen vil kunne gje ei mange dobling av ferdsla i området. Verneområdeforvaltar vurderer 2000 overnattingar i året som eit realistisk tal ut frå erfaringa med turisthytta Jonstøl som vart bygd i 2014. Dette vil bidra til auka slitasje på turistløypa, men dette kan i stor grad motverkast gjennom klopplegging av våte område.

Etter verneområdeforvaltar si vurdering vil bygginga av Skansen få ein negativ innverknad på verneverdiane knytt landskapet i Frafjordheiane. Stupkanten er eit sentralt element i landskapsrommet som Lysefjorden utgjør, og er såleis av stor verdi både nasjonalt og internasjonalt. At stupkanten i all hovudsak er urørt av tekniske inngrep aukar denne verdien. Hytta vil derfor innebere eit omfattande inngrep i eit område som elles er relativt urørt. At hytta er plassert lågt i terrenget er med på å dempe den negative verknaden. På grunn av det sparsame dyre og fuglelivet vil tiltaket berre i liten grad føre til større belastning på dette elementet av økosystemet i område (§10).

§12 omhandlar miljøforsvarleg teknikkar, driftsmetodar og lokalisering. Slik forvaltningsstyresmakta vurderer det, ville ei hytte som var trekt bort frå kanten til Lysefjorden ha ein mindre innverknad på landskapet. Sjølv om alle bygningar i dette området på verkar landskapet negativt, ville ei hytte ha plassert ved den eksisterande turistløypa gitt ei betre løysing.

§11 legg til grunn at eventuelle kostnader ved miljøforringing skal bærast av tiltakshavar. Tiltakshavar er fullt og heilt ansvarleg for ei miljømessig god løysing.

Andre vurderingar

Tryggleik

Kvart år er det eit fåtal leite- og redningsaksjonar langs turistløypa Flørli-Øydegardsstøl. Ei ny turisthytte på denne strekninga ville truleg gje betre tryggleik for fotturistane og redusere talet på slike aksjonar.

Friluftsliv, reiseliv og kanalisering

Frafjordheiane er eit verneområde kor friluftsliv er ein del av verneføremålet, og ei utviding av hytte- og rutenettet vil være positivt for friluftslivet. Fotturen på kanten av Lysefjorden er spektakulær oppleving som fleire vil kunne ta del i om avstanden mellom turisthyttene blir kortare. Reiselivet er eit viktig satsingsområde rundt Lysefjorden, og betre tilrettelegging av «Lysefjorden rundt» løypa vil gje området ennå ei attraksjon.

Ei utbygging av rutenettet i Frafjordheiane er og i samsvar med Besøksstrategi for SVR, kor ein ønskjer ei kanalisering av turistferdsla til område utan villrein. I Frafjordheiane er det allereie mykje fotturisme og konfliktane med villrein er svært avgrensa.

Anna plassering av turisthytta

Etter verneområdeforvaltar si vurdering ville ei turisthytte som var trekt bort frå kanten til Lysefjorden ha ein mindre innverknad på landskapet. Ikkje minst fordi ein da ville spare stupkanten for inngrep. Sjølv om alle bygningar i dette området påverkar landskapet negativt, ville ei hytte plassert ved den eksisterande turistløypa gitt ei betre landskapsmessig løysing. Også ved ei slik lokalisering må hytta tilpassast landskapet i høve til plassering, utforming og materialval. I løpet av prosessen har fleire styremedlem har peikt på risikoen for fallulykker dersom turisthytta plasserast heit ute på stupkanten. Ei plassering bort frå stupkanten vil truleg og gje auka tryggleik for dei besøkande.

Riving av Langavatn som kompenserande tiltak

I sin søknad har Stavanger turistforening bedt om at nedlegging av Langavatn ikkje blir sett som eit vilkår for å kunne bygge Skansen. Stavanger turistforening vil naturleg nok helst behalde Langavatn, ettersom Skansen berre delvis kan ta over Langavatn sin funksjon i løypenettet i Frafjordheiane. Verneområdestyret står likevel fritt til å knytte eit slik vilkår til ein eventuell dispensasjon. Eit vilkår om riving av Langavatn ville være i samsvar med dei to siste forvaltningsplanane for Frafjordheiane, kor flytting av Langavatn ut mot Lysefjorden blir peika på som eit godt tiltak med ein positiv effekt for villreintrekka i område.

Hovudhytta på Langavatn har 12 overnattingsplassar og ei grunnflate på 90 m², men sikringshytta er på 20 m² og har 4 senger. At hyttene på Langavatn rivast vil derfor være positivt for verneverdiane knytt til landskapet i området.

Når det gjeld villrein så vil ei riving av Langavatn truleg ha mindre effekt. Sjølv om Frafjordheiane er ein del av Setesdal-Ryfylke villreinområde og er definert som nasjonalt villreinområde, så er det ikkje observert villrein her sidan midten av 1990-talet. Når det i tillegg har vore ei omfattande hyttebygging ved Ådneram i Sirdal dei siste 30 åra, er det svært vanskeleg å sjå føre seg at villreinen vil komme tilbake til Frafjordheiane i særleg omfang. Vinteren 2020 da nedising av beiteområda gjorde at villreinen trakk heilt ned i bjørkeskogen mange stader i Ryfylke, var det likevel ikkje rein i Frafjordheiane. Villreinnemnda for Setesdalområde har og signalisert at ein bør sjå etter andre kompenserande tiltak enn riving av Langavatn.

Juridiske vurderingar

Ein dispensasjon til bygging av Skansen ute på stupkanten, utan vilkår om kompenserande tiltak, vil ha eit svakt fundament i høve til naturmangfaldlova sin §48. At det ikkje skulle byggjast fleire turisthytter i Frafjordheiane vart avklart i verneprosessen, mens §48 skal fungere som ein tryggleiksventil for behov som ikkje var forutsett. Det er og eit krav i §48 at tiltak som får dispensasjon ikkje skal være i strid med verneføremålet eller påverke verneverdiane nemneverdig. Ei ny hytte på nær 300 m² vil ikkje kunne oppfylle desse krava.

Ved ein eventuell klagesak, er det etter verneområdeforvaltar si vurdering, stor moglegheit for at Miljødirektoratet vil gjere om verneområdestyret sitt vedtak. Det er og ein moglegheit for at Miljødirektoratet går inn og gjer om vedtaket sjølv om det ikkje har komme inn ein klage.

Ein dispensasjon til bygging av Skansen borte frå stupkanten og med vilkår om riving av Langavatn, vil heller ikkje ha eit heilt trygt fundament i høve til naturmangfaldlova sin §48. I eit slik vedtak vil ein likevel kunne argumentere for at det samla belastninga på verneverdiane ikkje aukar nemneverdig når ei turisthytte byttast ut mot ei anna. Ei plassering borte frå stupkanten vil og redusere dei negative verknadane på verneverdiane knytt til landskapet. Det bår og leggjast vekt på at dette er ei løysing som blir omtala i to generasjonar med forvaltningsplanar. Dersom verneområdestyret fattar

eit slik vedtak, vil det etter verneområdeforvaltar si vurdering, være mindre sjansar for ei klage eller at Miljødirektoratet gjer om vedtaket.

Vurdering av presedensverknadar

Ein eventuell dispensasjon utan vilkår om omfattande kompenserande tiltak, vil kunne ha vidtrekkande presedensverknadar for områda verneområdestyret har forvaltningsmynde for. Denne saka vil legge føringar for handsaminga av eventuelt andre søknadar om nye turisthytter både frå turistforeiningane og private utbyggjarar. Ein dispensasjon til ei bygningsmasse på nær 300 m², vil og gjere det svært vanskeleg å få forståing for ein restriktiv haldning til nye bygningar andre stader i verneområda.

Konklusjon

Ei ny turisthytte ved Skansen vil ha ein negativ innverknad på verneverdiane knytt til landskapet i Frafjordheiane landskapsvernområde. Dei negative effektane blir forsterka av storleiken på hytta og plasseringa ute på kanten mot Lysefjorden, mens ei plassering lågt i terrenget dempar den negative innverknaden. Den negative innverknaden på naturmangfaldet elles er avgrensa. For friluftslivet vil ei ny turisthytte ha ein positiv innverknad.

Når tiltaket det er søkt om har ei nemneverdig negativ innverknad på verneverdiane vil det ikkje være grunnlag for å gje dispensasjon til tiltaket etter naturmangfaldslova sin §48, første ledd, første alternativ.